

Dialog - Najstarsza technika twórczego myślenia!

Wybierając spośród wielu mniej lub bardziej skomplikowanych technik twórczego myślenia, zapominamy o tej, co już umiemy i posługujemy się na co dzień. "Najciemniej pod latarnią" - tak można tę sytuację nazwać, najstarsza metoda twórczego myślenia, jest po prostu dialog. Każdy, kto tylko umie posługiwać się jakimś językiem (przekaznikiem) wykorzystuje dialog do rozwiązywania problemów, tworzenia nowych idei, zarówno dialog wewnętrzny (autorefleksja, zastanawianie się) jak i rozmowę z drugim człowiekiem.

Czym jest, a czym nie jest dobry twórczy dialog?

Dialog, aby mógł prowadzić do tworzenia nowych idei, powinien być przede wszystkim swobodną naturalną wymianą myśli. Drugim koniecznym warunkiem do spełnienia jest postęp dialogu, rozmowa może "stać w miejscu" lub "kręcić się w kółko", tymczasem chcąc osiągnąć określony cel poprzez rozmowę musimy ją prowadzić do przodu przez kolejne etapy. Trzecią ważną sprawą, na którą powinniśmy zwrócić uwagę jest nastawienie rozmówcy, nigdy nie powinniśmy znać, przewidywać efektu końcowego rozmowy, aż do samego jej zakończenia.

Podstawową sprawą przy wykorzystywaniu tej metody, jest świadomość celu rozmowy, przez przynajmniej jednego z rozmówców, należy jednak pamiętać, że ma to być sama świadomość celu, nie wizja zakończenia rozmowy. Prowadząc dialog nie możemy mieć przygotowanej mowy, bo wtedy przybiera to formę jednostronnego przekazu: nadawca-informacja-odbiorca, tymczasem powinniśmy dążyć do aktywnej interakcji z odbiorcą: nadawca-informacja-odbiorca-informacja zwrotna itd.

Jednostronne mowy nie prowadzą do rzeczy nowych, a dodatkowym zagrożeniem z nimi związanym jest narastanie sytuacji konfliktowej. Wyobraź sobie rozmowę, w której jesteś zmuszony słuchać, a nie jesteś w stanie się odezwać, aż do końca mowy, w głowie narastają pytania, wątpliwości, dobrze jest jak końcowym efektem takiej rozmowy jest przynajmniej "wybuch wątpliwości" i rozmowa (choć najczęściej polega to na bezsensownym bronienu argumentów mówcy, poprzez różne techniki manipulacji). Najczęściej niestety kończymy odchodząc z zachowaniem swoich myśli dla siebie, a "konflikt narasta" jeszcze bardziej wpływając na przyszłe relacje słuchacza z mówcą.

Wszelakie plany, nadające rozmowie schematyczny charakter są wrogiem jej twórczego charakteru. Dobrym przykładem "zabijania twórczości" w ten sposób, są zajęcia/konwersatoria w szkołach (pisze to z nadzieją, że to się kiedyś zmieni), kierowane przez jedną osobę "nauczyciela", która ma z góry założone końcowe ich rozwiązania w programie nauczania oraz literaturze przedmiotu. Nie jest ważne, do jakich wniosków uczniowie dojdą, jakie aspekty zauważą podczas rozmowy, do zeszytów tak czy inaczej zostanie zapisane to, co tam być powinno i to, co będzie na egzaminie, zakończenie takiego dialogu bez względu na przebieg jest zawsze takie samo. Niesie to ze sobą oczywiście dużo

zagrożeń, głównym jest to, że uczniowie potem szukają gotowych rozwiązań, bo wiedza, że cokolwiek by nie wymyślili tak czy inaczej rozwiązanie końcowe można przewidzieć z opracowań.

Tak nauczeni ludzie wchodzą w dorosłe życie, szukając gotowych recept, z przekonaniem, że samodzielne myślenie do niczego owocnego nie prowadzi.

Uważa się powszechnie, że istnieje coś takiego jak wiedza "uniwersalna", uporządkowana pojęciowa wiedza naukowa. Pogląd ten niestety najczęściej ogranicza naszą wolność widzenia, odczuwania, ruchu, słyszenia, mówienia i czucia, nadając każdej z tych czynności swoje etykiety i ramy gdzie i jak należy umieścić poszczególne z nich. Z drugiej jednak strony gdyby nie ta wiedza, to nie mielibyśmy o czym dyskutować.

Trzeba jednak wiedzieć, że wiedza sformalizowana jest przepelniona brakami, sprzecznościami w postrzeganiu przez różne osoby, dlatego nie może być obiektywna, wszystko co wiemy jest tylko indywidualnym obrazem tego co rzeczywiście jest. Stąd potrzeba twórczej rozmowy, twórczego dialogu, wymiany wiedzy, tworzenia krytycznego poznania.

Może widziałeś lub słyszałeś kiedyś wypowiedź Dalaj Lamy? - w każdym razie, pomijając temat wypowiedzi można zauważyć coś charakterystycznego, mianowicie to że przed wypowiedzeniem jakichkolwiek słów, długo się zastanawia. Rozmawiając nie ma On gotowego stanowiska, w danej sprawie nie dąży do jak najszybszego wyrażenia swojej opinii, co niestety w naszej kulturze nagminnie jest czynione, dlatego np. unikam jak mogę rozmów telefonicznych, presja uciekających impulsów karze mi mówić coraz szybciej, nie zastanawiając się nad słowami. Dobry dialog nie jest szybką wymianą poglądów, dobry dialog prowadzi do powstania nowej wiedzy u rozmówców, poprzez tworzenie przemyślanych zdań, przemyślanych opinii podczas rozmowy. dobry dialog nie powinien być wykonywany pod niczyją presją, a tym bardziej presją czasu.

Dialog - struktura

Najczęściej wiedza nasza opiera się na osądach innych autorytetów: nauczycieli, książek, mediów (tv, radio, gazety), polityków, naukowców, znajomych czy też rodziny. Zadaniem dialogu jest doprowadzenie do krytycznego przyjęcia lub zanegowania danej wiedzy, poprzez zanegowanie dochodzimy oczywiście do nowych idei, tworzymy nową wiedzę, dochodzimy do subiektywnego poznania i zrozumienia, ta wiedza staje się naszą. Dodatkowym efektem rozmowy może być powstanie całkiem nowych, jeszcze nie znanych wcześniej rozwiązań.

Na samym początku, zanim dojdzie do wymiany myśli, trzeba sprowokować rozmowę, służą do tego proste pytania pytające, choćby "co sądzisz na ten temat". Następnie poprzez pytania badawcze lub w przypadku rozmowy wewnętrznej w myślach uświadomienie sobie swojego zdania na dany temat, dochodzimy to określonej sytuacji wstępnej.

Kolejnym etapem jest weryfikacja postrzegania danej rzeczy, ustalenie skąd i dlaczego coś wiemy, źródła naszej wiedzy na dany temat. Ważne w tym momencie jest porównanie wzajemnych doświadczeń, jak i zadawanie pytań: "Czy oby na pewno to tak być powinno?", "Czy każdy ma szansę doznać podobnych doświadczeń?".

W tym momencie powinniśmy mieć już uświadomiony problem, teraz dopiero możemy przejść do kreowania rozmowy na rozwiązanie danego problemu, poprzez wzajemną wymianę zdań, myśli. Naprowadzamy wtedy rozmowę na prawidłowy tor rozumowania, zgodny dla wszystkich rozmówców. W tym etapie najczęściej powstają nowe twórcze myśli, w efekcie połączenia kilku różnych wizji postrzegania problemu.

Teraz najważniejsza część dialogu, o której najczęściej zapominamy, powtórne zdefiniowanie problemu, jak i analiza poprzedniego etapu, dlaczego doszliśmy do takiego rozwiązania, a nie innego. Efektem końcowym powinny być uogólnione syntetyczne wyniki, rozmowy. W końcu, przystępujemy do rozmowy twórczej z celem, ważne jest by o tym wciąż pamiętać.